

Kipu – zaginione pismo i wiedza cywilizacji Inków

16 lutego 2022

Kipu, czyli pismo węzełkowe, to metoda przekazywania informacji stosowana przez Inków i inne starożytne kultury andyjskie. Pozwalało ono na prowadzenie dokumentacji i przekazywanie niezbędnych informacji. Odkrycia z północnego wybrzeża Peru pokazały, że metody pisma węzełkowego używał już lud Caral żyjący 5000 lat temu i tworzący jedną z najstarszych znanych cywilizacji Ameryki Południowej. Pismo węzełkowe można uważać za najstarszy system zapisywania informacji na świecie.

Wykorzystując szeroką gamę kolorów, sznurki składające się w niektórych przypadkach do kilkuset węzłów związanych w różny sposób na różnych wysokościach. Przy pomocy kipu można rejestrować dane, statystyki, rachunki, a nawet najważniejsze epizody z tradycyjnych opowieści ludowych.

W ostatnich latach naukowcy zakwestionowali tradycyjny pogląd, że kipu były jedynie urządzeniem pomagającym w zapamiętywaniu informacji i pokusili się zasugerować, że kipu rozwijało się w kierunku zapisów narracyjnych i stało się alternatywą dla języka zapisywanego pod koniec istnienia cywilizacji inkaskiej.

Typowe kipu składa się z poziomego sznurka lub czasami z drewnianej listwy do, której mocowano dowolną ilość sznurków na których zawiązywano pętle. Sznurki wykonane były z bawełny lub wełny. Niektóre z większych Kipu składały się z blisko 2000 węzłów utkanych na różne sposoby. Istotne były nawet odcienie kolorów wykorzystywanych do barwienia sznurków, lub ich położenie na sznurku. Wszystko to daje potencjalnie ogromną liczbę znaczeń.

Jest tak dlatego, że Kipu zostało oparte na systemie dziesiętnym, gdzie największym rzędem było 10 000. Często nie

doceniamy tego, że system matematyczny Inków był niemal taki sam jak współczesny. Naturalnie nie dysponowali oni komputerami, a w celu zmaksymalizowania potencjału kipu niezbędna była dobra pamięć i przekaz ustny. W tym celu powstała kasta ekspertów i mistrzów kipu tak zwanych „kamayuq” lub „quipucamayos”.

Osoby te dokładnie i dosłownie zapamiętywały ustną relację, która w pełni objaśniała poszczególne kipu. Zajęcie to było dziedziczne i przekazywane z pokolenia na pokolenie razem z zapamiętaną informacją. Dbali oni między innymi o to, by przekaz był dokładnie taki sam i nie dochodziło do efektu „głuchego telefonu”. Na wykonujących to zajęcie ciążyła wielka odpowiedzialność, a zaniki pamięci były surowo karane!

W Cuzco, stolicy Inków, kamayuq byli profesjonalistami obsługującymi królewską kancelarię prowadząc rejestry urzędowe. Oprócz tego używali kipu jako pomoc w zapamiętywaniu historii, mitów i wierszy z tradycji Inków. Kipu zostały wykorzystane do udokumentowania imperialnych podbojów i królewskiego drzewa genealogicznego. Inną istotną funkcją kipu było jego użycie w astronomii i tworzeniu kalendarza.

Wiele z inkaskich kipu zostało celowo zniszczonych, gdy Atahualpa przejął władzę i starał się „oczyścić” historię Inków. Chodziło zwłaszcza o te kipu, które dotyczyły panowania jego zagorzałego rywala i przyrodniego brata Huascara, z którym prowadził wojnę domową. Równie wielkie spustoszenie w zbiorach kipu poczynił hiszpański podbój Inków. Hiszpanie nie rozumiejąc zapisów w kipu i obawiając się zawartych tam informacji, przeprowadzili systematyczną akcję ich niszczenia. Do dziś w różnych kolekcjach na całym świecie przetrwało zaledwie kilkaset okazów kipu. Tradycja systemu kipu nie zanikła wraz z upadkiem Inków, a w niektórych rejonach Peru pasterze ciągle używają uproszczonej wersji kipu w celu prowadzenia ewidencji stad.

Ciekawostką na koniec jest „polski wątek kipu”, czyli

legendarna opowieść o inkaskich uciekinierach w Europie oraz kipu ukrytych na zamku w Niedzicy. Odnalazł je w 1946 roku ostatni potomka Inków, wicemarszałek Sejmu Andrzej Benesz. Zgodnie z przekazem w XVIII wieku na terenie Polski miał zostać ukryty skarb w formie depozytu, przeznaczony na sfinansowanie planowanego w Peru powstania. Lokalizacja skarbu nigdy nie została poznana.

Autorstwo: M@tis

Źródło: InneMedium.pl